

HIỆU QUẢ BƯỚC ĐẦU TỪ CHO VAY XÂY NHÀ CHÒI TRÁNH LŨ Ở QUẢNG BÌNH

VĂN LẠC

Những năm gần đây do ảnh hưởng của biến đổi khí hậu nên thiên tai thường xảy ra tại khu vực Bắc Trung Bộ và duyên hải miền Trung với tần suất cao hơn, cường độ mạnh hơn với diễn biến khó lường. Quảng Bình vốn là một tỉnh nằm trong vùng khí hậu, thời tiết khắc nghiệt của miền Trung. Sản xuất nông nghiệp là chủ yếu, tỷ lệ hộ đói nghèo, cận nghèo so với bình quân chung cả nước còn cao. Mùa mưa thường chịu ảnh hưởng của các đợt áp thấp nhiệt đới gây mưa to, lụt lớn làm thiệt hại nặng nề tài sản và tính mạng. Do đó bao người dân nơi đây ấp ủ một mơ ước có được căn nhà kiên cố, an toàn để đề phòng và chống được lũ lụt.

Quyết định số 716/2012/QĐ-TTg ngày 14/06/2012 của Thủ tướng Chính phủ “về việc triển khai thí điểm giải pháp hỗ trợ hộ nghèo nâng cao điều kiện an toàn chỗ ở, ứng phó với lũ, lụt vùng Bắc Trung Bộ và duyên hải miền Trung” là một chủ trương chính sách đã đáp ứng được lòng mong đợi đó.

Theo đó, hộ gia đình có đủ các điều kiện là hộ nghèo theo chuẩn nghèo quy định tại Quyết định số 09/2011/QĐ-TTg ngày 30/01/2011 của Thủ tướng Chính phủ, hộ cận nghèo áp dụng cho giai đoạn 2011 - 2015 và hộ độc lập có thời gian tối thiểu 1 năm tính từ thời điểm tách hộ nhưng chưa có nhà ở kiên cố, chưa có sàn sử dụng cao hơn mức ngập lụt từ 1,5 - 3,6m tính từ nền nhà. Nếu có nhu cầu, được vay vốn tại ngân hàng Chính sách Xã hội (NHCSXH) và sự hỗ trợ của ngân sách Nhà nước. Với phương châm “Nhà nước hỗ trợ, cộng đồng giúp đỡ, gia đình tham gia đóng góp” để có thể xây dựng được chòi phòng tránh lụt cao hơn mức nước ngập lụt theo quy định ở vị trí xây dựng, diện tích sàn tối thiểu 10m², các kết cấu

chính như móng, khung, sàn tương đương kết cấu của gian nhà ở xây dựng kiên cố; giá thành xây dựng tối thiểu 30 triệu đồng/chòi, trong đó Nhà nước hỗ trợ 10 triệu đồng, vay NHCSXH 10 triệu đồng với lãi suất 3%/năm. Thời hạn vay 10 năm, trong đó thời gian ân hạn là 5 năm, thời gian trả nợ là 5 năm bắt đầu từ năm thứ 6, mức trả nợ mỗi năm tối thiểu là 20% tổng số vốn đã vay. NHCSXH thực hiện phương thức uỷ thác cho vay từng phần qua các tổ chức chính trị - xã hội hoặc trực tiếp cho vay.

Ước mơ đã thành hiện thực

Sau khi có chủ trương, NHCSXH tỉnh đã phối hợp chặt chẽ với các ngành nhất là Sở Xây dựng, Sở Tài chính các tổ chức chính trị xã hội từ tỉnh đến xã, đồng thời tham mưu cho Ủy ban nhân dân tỉnh tổ chức chỉ đạo thực hiện.

Qua các phương tiện thông tin đại chúng, Quyết định 716/2012/QĐ-TTg ngay từ đầu đã được các cấp, các ngành, các tầng lớp nhân dân, nhất là nhân dân vùng nông thôn đón nhận một cách nồng nhiệt, như có thêm một luồng sinh khí mới. Ủy ban nhân dân tỉnh đã chỉ đạo củng cố các ban chỉ đạo 167 hiện có ở các huyện để chỉ đạo triển khai Quyết định 716/2012/QĐ-TTg.

Ban chỉ đạo tỉnh đã quyết định chọn xã Tân Ninh (huyện Quảng Ninh) là xã gần phá Hạc Hải có địa hình thấp trũng và xã Quảng Tiên (huyện Quảng Trạch) là xã triển đất thấp ven sông Gianh thường xuyên bị ngập lụt để triển khai xây nhà chòi tránh lũ cho 100 hộ.

Sau quán triệt chủ trương, chính sách, các xã đã tổ chức bình xét những hộ có điều kiện làm được triển khai trước, đồng thời chính quyền đã huy động sự giúp đỡ của các cộng đồng cùng hỗ trợ. Sở Xây dựng được giao nhiệm vụ có một số mẫu thiết kế và dự toán chi phí xây nhà chòi tránh lũ đảm bảo yêu cầu chất

lượng như quy định. Trên cơ sở đó, mỗi hộ tùy theo điều kiện mặt bằng của gia đình để vận dụng sáng tạo: Có hộ xây liền kề nhà cũ, có hộ cải tạo nhà cũ bằng cách đổ sàn rồi xây thêm một ô tầng 2, có lợp mái. Đến nay trong 2 xã có 100 hộ đã vay NHCSXH 1 tỷ đồng. Nhiều hộ làm trước đã hoàn thành đưa vào sử dụng và phát huy tác dụng, hiệu quả qua lụt bão vừa rồi trong tháng 10 năm 2013 như gia đình chị Võ Thị Hoàn ở thôn Hòa Bình, xã Tân Ninh. Ngôi nhà chòi của chị Hoàn rộng 15m², xây sát kề ngôi nhà cấp bốn. Tầng 1 được đổ sàn bê tông cốt thép, cầu thang cũng bằng bê tông, tầng 2 lợp prô - xi măng, đầu tư hết 70 triệu đồng, trong đó nhà nước hỗ trợ và vay NHCSXH 20 triệu đồng. Ngoài sử dụng phòng tránh lũ, thường ngày nhà chòi là nơi sinh hoạt của cả gia đình chị. Chị tâm sự: “Gia đình chị định vay mượn làm lại nhà để có chỗ ở cho các con thì gặp cơ may được nhà nước hỗ trợ nên mừng lắm. Trận lũ năm 2010 nhà ngập hơn 2m, gia đình phải sơ tán, nay có nhà chòi thì nước có lên cao cũng không đáng lo, trong tháng 10 năm 2013 vừa qua nước lũ mới mon men vào móng mà thôi”. Cạnh nhà chị Hoàn còn có nhà anh Trần Ngọc Khiêm, một gia đình rất nghèo 4 nhân khẩu nhưng chỉ có 1 sào ruộng. Anh là người trụ cột nhưng đau ốm liên miên, sau bão lụt năm 2010 nhà đã bị oằn xuống, nước ngập hơn 1,5m. Anh thổ lộ: “Lần đầu tiên trong đời có nhà chòi tránh lũ đúc bằng bê tông, lũ năm 2013 chỉ mới tràn vào sân nhưng giá như có ngập như năm 2010 thì đã có tầng 2 sơ tán nên rất yên tâm”.

Ở xã Quảng Tiên tại thôn Tiến Xuân như một ốc đảo giữa bốn bề sông nước mênh mông, có 166 hộ hầu hết là đồng bào công giáo, sống chủ yếu bằng nghề cào chất chắt và một số nghề phụ khác. Sau khi bình chọn, UBND xã đã quyết định chọn 12 hộ xây 12 chòi tránh lũ. Bà Nguyễn Thị Ngọt (70 tuổi) với hoàn cảnh các con đều đi làm ăn xa. Các năm trước mỗi lần lũ lụt đe dọa bà phải đi sơ tán nhà hàng xóm. Nay được nhà nước hỗ trợ và cộng đồng giúp đỡ gần 30 triệu để xây nhà chòi tránh lũ, ở

trong căn nhà thật bình yên, bà mừng vui khôn xiết. Minh chứng rõ nhất là nhà chòi của anh Đoàn Xuân Quyền ở thôn Tiên Phong, cạnh Hới Cù, mỗi lần lũ về nước chảy rất xiết, thường ngập mấy ngày mới rút hết. Được hỗ trợ 28 triệu đồng, vay mượn thêm 50 triệu nữa đã làm nhà chòi với 15m², sàn đúc bê tông. Gặp anh không dấu nổi mừng, anh tâm sự: “Nhà của gia đình sau khi hoàn thành đã được “tập dượt” qua bão số 10 năm 2013 và lũ lớn sông Gianh, cả gia đình 5 người không phải di dời đâu cả, ổn định sản xuất”. Thực hiện phương châm trên, UBND các xã đã phát động Đoàn Thanh niên hỗ trợ như Đoàn Thanh niên xã Tân Ninh giúp đỡ các gia đình chính sách neo đơn 160 ngày công và gần 100 triệu đồng; Đoàn Thanh niên xã Quảng Tiên cũng đóng góp 25 ngày công và nhiều hiện vật khác cho các gia đình neo đơn, chính sách xây nhà chòi tránh lũ.

Đánh giá chung, ông Võ Văn Tuấn - Trưởng phòng Quản lý nhà và Thị trường bất động sản, Sở Xây dựng tỉnh Quảng Bình cho rằng: “Nhìn chung sau khi triển khai xây dựng 100 chòi tránh lũ cho hộ nghèo ở 2 xã Tân Ninh và Quảng Tiên chất lượng đã đáp ứng được yêu cầu của Bộ Xây dựng, 100% nhà chòi được xây dựng kiên cố đảm bảo an toàn tránh lũ ở mức ngập lụt từ 1,5m đến 3,6m, nhiều công trình có tính kiên cố cao nên có thể chịu được cả bão lớn. Kết cấu chủ yếu bằng móng đá hoặc bê tông cốt thép, tường xây bằng gạch hoặc bờ lô, mái lợp ngói hoặc bằng tôn, sàn nhà bằng bê tông cốt thép hoặc bằng gỗ, diện tích đều đạt và vượt 10m², tất cả nhà chòi đều có thang lên xuống, kiểu dáng đa dạng phù hợp với phong tục tập quán của từng địa phương và với nguồn vốn huy động được, bình quân mỗi chòi tránh lũ xây dựng khoảng từ 30 - 50 triệu đồng”.

Hiệu quả kinh tế - xã hội

Tuy thời gian thí điểm chưa dài nhưng qua thực tiễn đã minh chứng rằng: Đây là một chủ trương chính sách rất đúng đắn phù hợp với lòng dân, ước mơ của bao người dân đã thành hiện thực, mang lại hiệu quả kinh tế - xã hội

cao; là mô hình có nhiều ưu điểm nổi trội so với các mô hình khác và có ý nghĩa thực tiễn rất cao. Hiệu quả vô giá là tính mạng và tài sản của bao người dân được an toàn, ở trong nhà chòi người dân hoàn toàn yên tâm, không chỉ phòng tránh được lũ lụt mà nhiều gia đình còn phòng tránh được cả bão tố; thiên tai ập đến khỏi phải di dời, sơ tán, được an cư để sản xuất lâu dài.

Với phương châm “Nhà nước hỗ trợ, cộng đồng giúp đỡ, gia đình tham gia đóng góp” đã huy động được tổng lực của toàn xã hội vào cuộc, giúp đỡ hộ nghèo và cận nghèo vươn lên, củng cố thêm khối đoàn kết của toàn dân tộc, góp phần nhất định trong thực hiện chủ trương chung tay xây dựng nông thôn mới, củng cố thêm lòng tin yêu của người dân đối với Đảng và Nhà nước.

Những vấn đề đặt ra

Tuy thực tiễn còn ngắc nhưng bước đầu cũng đặt ra một số vấn đề cần nghiên cứu để bổ sung sửa đổi, triển khai mở rộng không chỉ ở Quảng Bình mà cho tất cả các tỉnh Bắc Trung Bộ và duyên hải miền Trung nói chung. Cũng như ý kiến của Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng tại hội nghị sơ kết vấn đề này tại Phú Yên đã đồng ý với đề nghị của Bộ Xây dựng và các địa phương về việc cho phép tiếp tục triển khai trên diện rộng đối với 14 tỉnh, thành phố khu vực Bắc Trung Bộ và duyên hải miền Trung với khoảng 60.000 hộ. Nhưng để mở rộng Thủ tướng Chính phủ có giao cho Bộ Xây dựng chủ trì tổng hợp ý kiến để hoàn chỉnh báo cáo tổng kết, rút kinh nghiệm những ưu khuyết điểm trong quá trình triển khai vừa rồi. Trên cơ sở đó rà soát để sửa đổi hoặc bổ sung hoàn thiện cơ chế chính sách cũng như phương thức thực hiện cho phù hợp để trình Thủ tướng Chính phủ xem xét và có quyết định chính thức. Để góp phần nhỏ đáp ứng yêu cầu đó, xin được có một số ý kiến đề xuất sau đây:

Thứ nhất: Thực tiễn vừa qua là giai đoạn thí điểm trong một phạm vi hẹp nên sự hỗ trợ của cộng đồng cũng thuận lợi hơn. Nhưng nếu khi triển khai mở rộng thì sự hỗ trợ đó sẽ hạn chế dần, vốn tự có của hộ nghèo, cận nghèo cũng chỉ

mức độ không đáng kể. Nếu nhà nước chỉ hỗ trợ 20 triệu (cả NSNN và vay) thì chắc rằng nhiều hộ nghèo và cận nghèo khó thực hiện xây nhà kiên cố phòng tránh được lũ lụt. Vì thế nên chăng mức vay và mức hỗ trợ của ngân sách nên tăng lên.

Thứ hai: Quyết định số 716/2012/QĐ/TTg chỉ đề cập vấn đề xây nhà chòi phòng tránh lũ lụt; còn phòng tránh bão tố thì chưa đề cập đến. Đây còn là một khiếm khuyết đáng nói trong chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước. Vì thế Quyết định số 716/2012/QĐ/TTg nên bổ sung nội dung này. Nhưng nói bão tố thì phạm vi rất rộng nên trước tiên cũng nên ưu tiên cho vùng thường xuyên bão lớn. Có thể phân vùng một số vùng thường có bão lớn, một số vùng bão tố đi đôi với lũ lụt, một số vùng chỉ có lũ lụt. Trên cơ sở đó để có cơ chế, chính sách hỗ trợ khác nhau, cũng như thiết kế dự toán cho mỗi vùng, mỗi mô hình khác nhau.

Thứ ba: Về mặt thẩm mỹ mà xét nhiều ý kiến cho rằng thực tế vừa qua các hộ gia đình đã thực hiện có hai mô hình rõ rệt:

- Xây độc lập thì tổng thể không đảm bảo về thẩm mỹ so với kiến trúc khu nhà ở cũ.

- Nếu kết hợp nhà cũ thì hợp lý hơn, đảm bảo thẩm mỹ hơn, thuận lợi hơn khi vận chuyển tài sản lên sàn khi có lũ nhưng kinh phí xây dựng lại cao.

Vì thế ngành xây dựng cần nghiên cứu thêm để có phương án tốt nhất vừa đảm bảo chất lượng, kính phí, vừa đảm bảo thẩm mỹ cũng là một yêu cầu quan trọng trong lúc chúng ta đang chung tay xây dựng nông thôn mới.

Thứ tư: Trong văn bản của Quyết định 716/2012/QĐ-TTg có dùng từ “chòi tránh lũ”. Khái niệm “chòi” này từ xưa người dân chỉ hình dung là bằng tranh, tre, nứa lá, đôn sơ, tạm thời thường dùng để canh giữ thú dữ hay trộm cắp ở cánh đồng hay trang trại trong một thời vụ nhất định. Ở đây được xây kiên cố bền vững không chỉ phòng tránh lũ lụt mà còn phòng tránh được bão tố. Vì thế nên bỏ cụm từ “chòi tránh lũ” thay bằng cụm từ “nhà sàn phòng tránh lũ lụt”, hay “nhà sàn phòng tránh bão lụt” ■